



ŞAMXAL HÜSEYNOV
Kənd təsərrüfatı elmləri namizədi,
aqrar elmləri üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

OCAQQULUNUN MƏZHƏKƏLƏRİ

Əsrarəngiz və gözəl təbiətə malik olan Vejnəli kəndi Zəngilan rayonunun dağ kəndlərindən biridir. Bu kənd dəniz səviyyəsindən 600-700 metr yüksəklikdə yerləşir. Ərazisi isə dəniz səviyyəsindən 500 metrədən başlayaraq Araz çayının yatağından Şükürataz, Üç qardaş (2200 metr yüksəkliyə qədər) dağına qədər bir səhənihatə edir. Odur ki, bu kənd dağlı-aranlı, yaylaqlı-qışlaqlı adlandırılırdı. Allah-təala bu kəndi möcüzəli bir yaşayış məskəni kimi yaratmışdır. Dünyanın 12 iqlim qurşağının 9-nu bu kəndə bəxş etmişdir. Odur ki, onun torpaq, bitki, heyvanat aləmində də müxtəliflik vardır. Vejnəli kəndinin ərazisi subalp və alp zonasına qədər yüksəlir. Yaylaqlarında müxtəlif çəmən bitkiləri olmaqla, torpaqların dad müxtəlifliyi vardır. Üç qardaş, Başı tüklü, Şükürataz, Bartaz yaylağı, Soltan Heydər növü kimi yaylaqlarında yazda açılan gül-çiçəyə adam baxmaqdan doymur. Ümumiyyətlə, bu bölgəni Vejnəli sakinlərinə Allah-təala xeyala sığmayan bir möcüzə kimi bəxş etmişdir. Kənd sakinləri də bu möcüzəli yaşayış məskəninə qədrini bilirdi, onun nemətlərindən qənaətlə istifadə edirdilər. Lakin yaxşı demişlər "Sən saydığını say, gör fələk nə sayacaq". Necə deyirlər öküz öydi, daş qəribliyə düşdü. Mənfur və nankor qonşumuzun xəyanətliyi bu qədim bölgənin adamlarını bir-birindən didərgin saldı. Sevimli adamlar biri digərindən aralı düşdülər. Buna baxmayaraq onlar xeyir-şər işlərində bir-birini tapır, öz səmimiyyətlərini əvvəlki kimi saxlayırlar. Bu baxımdan özümü çox xoşbəxt sayıram və şükr edirəm ki, nə yaxşı ki, mən də Vejnəlililiyəm, bu qədirbilən səmimi adamlar ilə birlikdəyəm.

Mənim uşaqlığım sözsüz ki, bu kənddə keçib. Sonrakı dövrlərdə başqa-başqa kəndlərdə oxumağa getmişəmsə də, uşaqlıq hafizəm çox güclü olduğundan kəndimizdə baş verən bütün hadisələr yaddaşıma həkk olaraq qalır.

Odur ki, kəndimizin bütün yaşlı sakinləri, onların xarak-

ter və xasiyyətləri haqqında xatirələrim çoxdur. Bu xatirələri toplamaq, onların haqqında məlumat vermək günümün ən vacib məsələlərindən biri kimi qarşıma qoymuşam. Qoy, Allah-təala bu işdə mənə kömək olsun. Zənnimdə qalanları olduğu kimi yazı bilim.

XIX-cu əsrin lap axırına qalan və XX əsrdə dünyasını dəyişənlər, eyni zamanda XXI-ci əsrin əvvəllərində yaşayan kəndçilərimizlə mən fəxr edirəm və qürur duyuram.

Məlum olduğu kimi 1941-ci ilin vətən müharibəsində kəndimizin ər kişilərinin əksəriyyətləri vətən uğrunda sinələrini sipər edərək qəhrəmancasına şəhid oldular. Çox yaxşı yadımdadır, onlardan gələn "qara kağız"lar evlərdə şivənlərə səbəb olurdu, başsız qalan ailələr pis gündə yaşayır, uşaqlarını birtəhər dolandırırıldı.

Uşaqlıq dövrümdə yaşayanlardan yadımda qalanların adlarını bu yazımda verməyi lazım bilirəm.

Kəndimizin aşağı hissəsində yaşayanlardan Alməmməd kişi, Sünbül bığ Vəli, Sadiq kişi, Cəfərqulu kişi, Məmməd kişi, Məmmədqulu kişi, Qulu kişi, Mırqız Əsəd kişi, Allahyar kişi, Hüseyn kişi, Ocaqqulu kişi, Uzun Mehman, Əzim kişi, İsrail kişi (Pərvər bibimin əri), Nağı kişi, Qafar, İmamqulu kişi, Tucu Vəli, Sayıl kişi, (Yuldaş Sayıl) Kərbəlayı İsmayıl, (oğlanları Yedgar, Allahverdi, Əli) sürtünlü Cəbrayıl kişi, sürtünlü Qara kişi, Abas kişi, Üç papaq Səfər kişi, (oğlanları Məmməd, Atakişi) Salman, Məvləqulu, Murad (qardaşlar), Salmanın oğlanları Nəriman, Allahverən, Murad kişinin oğlanları; Hüsü, Seyfulla, Kərbəlayı Hüseyn kişi (Ordubaddan gələn kəndimizdə evlənərək nəslə burada artırmışdır), oğlanları; Qarakişi, İskəndər, qızı Pərvər, Zinyət, Abas kişi, oğlanları Şəmil, Səlim, Cəbrayıl.

Kəndimizdə yaşayan bu adamların əksəriyyətinin ləqəbləri, hərəsinin isə öz yumor və lətifələri vardır.

Qeyd etməliyəm ki, kənd onda məşhur olur ki, oranın

adamları haqqında çoxlu rəvayətlər danışılır. Vejnəli kəndinin bəzi adamları haqqında lətifələri mövcuddur. Bunlardan ən başlıcası və əsası Ocaqqulu kişidir. Ocaqqulu kişinin çoxlu lətifələri haqqında indi də danışılır və adamlar ondan zövq alırlar.

Ocaqqulu haqqında biz nəyi bilməliyik.

Ocaqqulunun həyatı çox maraqlı və mürəkkəb olub. O, dövrünün ən keşməkeşli həyatını sürüb və heç vaxt öz həyatını başqasına satın verməyib. Yəni, öz əməyini satmayıb, bu da onun 120 ilə qədər yaşamasını təmin edib. Bütün ömrü boyu demək-gülmək və həyəcansız yaşamaqla hazır cavablı, düzgün yol seçərək yaşamışdır. O, hazırcavablığı ilə Zəngilan rayonundan kənar da məşhurlaşmış və lətifələri dillər əzbəri olmuşdur. Gəncə, Fizuli, Cəbrayıl, Qubadlı və bir çox rayonların məclislərində Ocaqqulunun hazırcavablığından, lətifələrindən indi də çox şurla danışır və zövq alırlar.

Ocaqqulunu ömür boyu və həmişə bağ-bostanlara qorucu qoyurdular. O, öz təmizkarlığı və vicdan qarşısında bu bağı-bostanı qoruyurdu. Heç kəs bağdan oğurluq edə bilməzdi. Buna baxmayaraq, Ocaqqulu hazırcavablığı ilə yanaşı həm də məşhur oğru idi. O, həmişə mal-qara və at oğurlayır, lakin onun hazırcavablığı nəticəsində oğurluğunu sübuta yetirmək olmurdu. Ocaqqulu ən çox ermənilərin mal-qarasını oğurlayardı.

O vaxt, ermənilərlə müqavilə bağlanardı. Bu müqavilələrin əsasında, qışda ermənilər arana, bizim kəndə (Vejnəliyə) gəlir, yaza qədər mal-heyvanlarının qışlaqda saxlayır və sonra yaylağa (öz yerlərinə) gedirdilər. Bunun müqabilində bizim tərəflər yaylağa onların ərazisinə gedirdilər. O vaxtda yaylaq əraziləri ermənilərin əlində idi. Aldərə, Nüvədi, Lehvaz torpaqlarının hamısı onların ixtiyarında idi. Vejnəli kəndinin mal-qarası ermənilərin ərazisində saxlanılarkən bir adam qorxusundan onlara toxuna bilmirdi. Həmin yerlərin adamları da Ocaqqulunu tanıyırdılar. Onlar deyirdilər: "Əgər biz Vejnəlinin heyvanlarından birini aparsaq, Ocaqqulu əvəzində bizdən on heyvan oğurlayacaqdır".

Qeyd etdiyimiz kimi Ocaqqulunun bu hərəkətləri onun daha da məşhurlaşmasına səbəb olmuşdur. Öz lətifələri ilə də şöhrət tapmışdır.

Ocaqqulu Qaçaq Nəbini görüb

Ocaqqulu bir çox məclislərdə və Vejnəli kəndinə gələn qonaqlara bu kənddə Nəbini görməyi haqda söhbətlər edirdi. Bu söhbətləri edəndə bəzən mən də orada olurdum.

1950-ci ilin əvvəlləri olardı, haradansa Vejnəli kəndinə bir rus həkimi gəlmişdi. O kəndin arasında Qaçaq Nəbi haqda söhbət edirdi. Nəbinin qəhrəmanlığından onun Qubalıdan olmasından və ata-anasından danışdı. Deməliyəm ki, bu söhbətləri tərcümə edən kəndimizin ziyalı olan Rzaquluyev Sədətqulu idi. Bu vaxt haradansa Ocaqqulu kişidə gəlib çıxdı. Vejnəlidə o vaxt, yaşlı adamlar çox idi. Lakin Ocaqqulu onlar bəzilərindən yaşlı idi. O Nəbi haqda gedən danışığı eşidərkən dedi. Nəbi bu kəndə gələndə təxminən 25-30 yaşları olardı. Mənimse 10-13 yaşım var idi. Nəbi orta boylu və çox diribaş adam idi. O, çox zəhmli eyni zamandırəhmdil adam kimi görünürdü. O başının bir dəstə adamı ilə kənd xırmanında dayanmışdı. Bu vaxt o, atın üzənginə qalxıb mü-

layim bir səslə hamını salamladıqdan sonra dedi. Bu kənd çox qədimdir. Mən gənc olanda bu kənddə olmuşam. Odur ki, yadımdan çıxmıyıb. Gəlmişəm ki, sizin əhvalınızı xəbər alım. Yəqin ki, sizdə eşitmisiniz. Mən Nəbiyəm... Demək istəyirəm sizi narahat edən və incidən varsa mənə deyin. Necə dolanırsınız, kəndin ağsaqqallarından olan Kərbəlayi İsmayıl, Kərbəlayi Hüseyn qabağa çıxıb onu evə dəvət etdilər. O isə cavab verdi ki, çox sağ olun. İşimiz var. Gedirik, ancaq qayıdan baş sizə qonaq olarıq. Nə sözünüz varsa deyərsiniz. O, bu sözləri deyib sağollaşib getdilər. Sonra eşitdik ki, onlar Koybənd deyilən yerdən Araz çayını keçib, o taya-İrana getdilər. Həkim isə bu söhbətləri öz dəftərinə qeyd edirdi. Deməliyəm ki, Nəbinin Vejnəliyə gəlməsini kəndin digər yaşlı adamlarından olan Nağı kişi, Hüseyn kişi, Mətin kişi (Məmmədqulu) və Alməmməd kişidə danışdırlar.

Deiydiyi kimi Ocaqqulu boş söhbətdən qiybətdən tamamilə kənar qalan adam idi. Ona görə də o, özünü həmişə gümrə saxlayır heç kəsin işinə qarışmırdı. Bu xüsusiyyətlərinə görə onu, çox sevirdilər. Ocaqqulu kənd əhalisinin bir yerə toplaşib söhbət etdiyi yerlərə az-az gedirdi. Lakin onun duzlu məzəli sözlərinə və hazırcavablığına hamı heyran idi. Bizim kənddə bir adət var idi ki, axşam üstü kəndin ağsaqqalları yığışib Məti kişinin (Məmmədqulu kişi) tövləsinin üstündə, söhbət edirdilər. Belə günlərdə ən çox söz söhbət Ocaqqulunun lətifələrindən danışılır və deyib güldürdülər. Bəzən Ocaqqulu öz sözünün üstünə gəlib çıxır. Keyfini pozmadan deyirdi eybi yox nə deyirsiniz deyin, mən öləndən sonra qədrimi biləcəksiniz. İndidə Ocaqqulunun xalq arasında gözib doloşan duzlu-məzəli lətifələri haqda söz açıyıq.

Əsgərə deyir tez gəlsin

Bir gün Ocaqqulu Bartaz kəndinə gedir. Bartazlılardan Əsgər kişi və başqaları deyirlər ki, gəlin Ocaqqulunu ələ salmaq. Burada bir nəfər də ölmüş imiş. Odur ki, deyirlər Əskər kişi Ocaqqulu o dünyadan sənə salam göndərirdi. Ocaqqulu cavabında deyir çox sağ olsun ancaq o mənə deyirdi mən Əsgər kişini gözləyirəm, niyə gecikir. Bilmirəm ancaq ona deyir tez gəlsin.

Üç manat verəcəksən

Ocaqqulu gedir Mincivana, bir qədər gəzəndən sonra yüngül subaşına çıxmağı gəlir. Lakin yer tapa bilmir və özünü divarın arxasına verir. Bu vaxt Nüsrət adlı bir milisioner gəlib bunu tutaraq deyir ə kişi utanmırsan bura ayaq yolu deyil ki, 3 manat cərimə verəcəksən. Ocaqqulu and içir və deyir pulum yoxdur ancaq bundan sonra mən Mincivana gəlmərəm. Odur ki, o uzun müddət Mincivana gəlmir.

Ay eşşək, sən mühəndis deyilsən

Bir gün Ocaqqulu eşşəyi minir gedir göy bənd deyilən yerə. O, işini görüb qurtarır eşşəyin üstündə oturur və bu vaxt onu yuxu aparır. Eşşək çıxır dəmir yoluna və getməyə başlayır. Eşşəyin ayağı ilişir dəmir yola və büdrəyir. Eşşək

büdrəyəndə Ocaqqulu eşşəkdən yıxılır və ayağı sınır. Ocaqqulu birtəhər özünü düzəldir başlayır eşşəyi döyməyə, adamlar gəlirlər onu durğuzsunlar. O, üzünü eşşəyə tutub deyir: "Ay eşşək, məgər sən dəmir yol ustasısan?" Ocaqqulu bundan bir ay yatır. O, sonralar heç vaxt eşşəyə minmir.

Əllərin ki, açıqdır

Günlərin bir günü Ocaqqulu adəti üzrə öz işinin üstünə gedir. Dediymiz kimi həmişə kolxozun bağ və bostanlarını qoruyardı. O, bu işdə özünü doğrultmuşdu. Vejnəli kəndinin aşağı hissəsi tamamilə bağ və bostan idi. Ocaqqulu Kərbəlayı İsmayılın yerinə çatanda görür ki, bir nəfər yoncanı biçir. O, çox sakit halda ona yaxınlaşıb, tutur. Mikayıl adında olan bu adam nə qədər yalvarır, Ocaqqulu onu buraxmır və yerə yıxıb deyir: "Sənin başını mən kəsəcəyəm". Əlini yalandan cibinə apararaq deyir: "Ə Mikayıl, bıçaq qalib evdə, sən buradan heç hara getmə. Gedib evdən bıçaq götürüb sənin başını kəsəcəyəm". Ocaqqulu bunu deyib evə gedir. Bir neçə saatdan sonra yenə gəlir və görür ki, Mikayıl heç hara getməyib, elə uzanlı halda oradadır. Ocaqqulu baxır-baxır və deyir: "Ə, Allah sənin aqlını niyə alıb? Əllərin ki, açıq idi, niyə çıxıb getmirdin..."

Allaha yalvarır

Ocaqqulu kişi deyildiyi kimi həm də mal-qara oğrusu idi. O, öz kəndinin mal-heyvana dəymirdi, lakin kənar kəndin mal qarasına qənim kəsilməmişdi. O, xüsusən ermənilərin qoyun-keçisini oğurlayırdı.

Günlərin birində Ocaqqulu kəndin aşağı hissəsindən gələrkən (Zasdavadan-sərhəd gözetçi məntəqəsindən) baxır ki, ermənilərin qoyun sürüsü gedir, çobanı isə uzaqdadır. O, tez bir yekə qoçu tutur və arxası üstə çalaya qoyur. Qoç çox çabalayıb, dura bilmir. Ocaqqulu isə aralanıb gedir. Bir müddətdən sonra çoban ağlaya-ağlaya gəlir. Bu vaxt Ocaqqulu da yaxında imiş. Erməni çobanı bilir ki, qoçu Ocaqqulu oğurlayıb. Odur ki, başlayır yalvarmağa... deyir: "Ay Ocaq kirvə, o qoçu kəsməmişsənə, ver, əvəzində hansı heyvanı desən, verəcəyəm". Ocaqqulu heç nə olmamış kimi gəlir heyvanın yanına və deyir: "Ə erməni, sənin qoçun burda ayaqların qaldırıb göyə, Allaha yalvarır. Allah onun yalvarmasını qəbul edib, gəl apar. Qoçun əvəzinə o, ermənidən başqa heyvan alır.

Öz malın kimi ye

Günlərin birində Ocaqqulu Ağbəndə gedirmiş. Xəcəməş deyilən yerdə erməninin sürüsünə rast gəlir. O, çobanın gözündən yayınaraq sürüdən bir karrı-sarı keçi tutur, başını kəsərək, ətinə heybəsinə doldurub evinə gəlir. Ocaqqulu evə gələndə kimi əti doğrayır, peçin üstə bişməyə qoyur. Erməni Ocaqqulunun buradan keçdiyini görür və heyvanlara göz gəzdirir. Görür ki, həmin keçi yoxdur. O, tez gəlir kəndə, görür ki, Ocaqqulu bir pətıl əti qoyub qabağına yeyir. Başlayır Ocaqquluya yalvarmağa. Ocaqqulu deyir: "Ə kişi, mən cadu edib sənin keçini o saat gətirmədim ki, gəl otur çörək

yeyək, sonra yalvar". Erməni ələcsiz qalaraq çörək yeyir. Ocaqqulu görür ki, erməni udqunur. Deyir: "A kirvə, udqunma, öz malın kimi ye". Erməni işi başa düşür, ələcsiz qalıb durub dinməzəcə çıxıb gedir.

Gülşənin alacağı pirdir

Əmirxanlı kəndində adlı-sanlı ailəyə malik olan, Gülşə xanım rayonda gözəlliyi, mərifəti, qanacaq və mehribanlılığı ilə ad-san qazanmışdı. O, həmişə kolxozun fermasında emalçı işləyirdi. Ailəliklə əliaçıq, səxavətli olan bu ailəyə tez-tez qonaqlar gələrdi. Gülşənin həyat yoldaşı Paşa kişi də özündən dəyən karrı və varlı idi. Adəti üzrə kolxozun ferması dağa köçür. İşıqlı deyilən yaylaqda alacıqlar qurulur. Hər kəs öz işi ilə məşğul olarmış.

Günlərin bir günü Ocaqqulunu fermaya mal aparmağa göndərirlər. Ocaqqulu çay-çörək yedikdən sonra deyir: "Ay Gülşə, sən ki bu qədər gözəlsən, ha bəxtəvər Paşa kişinin başına". Bu söz Gülşənin xatirinə deyir və deyir: "Gör sənə nə edəcəyəm". Ocaqqulu burdan getməmiş rayondan fermaya yoxlama gəlir. Gülşə onlara şikayət edir ki, bəs... Ocaqqulu mənə söz atdı. Ocaqqulu nə qədər yalvarır, onlar əl çəkmirlər. Ocaqqulu alacağın başına fırlanır və bərkədən deyir: "Ay camaat, Gülşənin alacağı pirdir". Onlar gülüşüb Ocaqquludan əl çəkirlər.

Pay hadisəsi

Ocaqqulu dağa, ailəsinin yanına gedir, bir neçə gün qaldıqdan sonra arana qayıtmaq vaxtı çatır. Dağda olan hər kəs arandakı ailəsinə yağ, qaymaq, pendir və s. göndərirlər. Ocaqqulu bunların hamısını kisəyə yığır və belinə atır. O hər yorulduqda oturur və kisəni çiyindən yerə qoyub, paylardan yeyir, arana gələndə qədər o paylar azalır. Ocaqqulu qalanların hamısını bir yerə qatır. Kəndə gələrkən o kisenin ağzını açaraq deyir: "Ay camaat, hərə öz payın götürsün". Ona deyirlər: "Ə kişi, biz necə götürək, axı onlar qarışıb bir-birinə". Ocaqqulu halını pozmadan cavab verir: "Bəs mən nə edim. Onlar kürəyimdə bir-birinə qarışıblar".

Bartazlıların danası haqda

Ocaqqulu Bartaz kəndindən Vejnəliyə gələrkən Bartazdan bir qədər aralıda olan Qaranlıq dərə ilə Xənəzir Piri arasında Bartazın mal heyvanı otlayırmış.

Ocaqqulu baxır ki, burada bir kök dana var. Onun tama-hı güc gəlir. Çatını heybədən çıxarıb kəmənd ataraq dananı tutur. Əl-ayağını bağlayaraq dananı kəsir. Onu soymamış yaxşı yerlərindən kəsərək heybəsini doldurub gizlədir. Sonra o, yenidən geri qayıdaraq bir dikin başına çıxıb qışqırır: "Ay camaat, gəlin, canavar heyvanlarımızı qırdı". Bartazlılar gələndə qədər o, kəsdiyi dananı canavar paralamış hala salır. Oturub gözləyir. Bu vaxt Bartazlılar gəlib deyirlər: "Ay Ocaqqulu, çox sağ ol, yoxsa canavarlar dananın ətin yeyib qurtardılar". Sonra yenidən ona ət payı verirlər. Ocaqqulu isə durub ətləri də götürüb Vejnəliyə gəlir.

Siz də arvadınızı verin mənə

Ocaqqulunun arvadı ölür. Bir neçə vaxt o, evlənmir. Əmirxanlı kəndində Kərim adlı bir kişi arvadın boşayır. Arvadın adı Pəri olur. Ocaqqulu gedib bu Pəri arvadı gətirib özünə arvad edir. Günlərin bir günündə kəndin içində kişilər yığılıb söhbət edirlər. Bu vaxt Ocaqqulu buraya gəlir. O, gələn kimi yetirib Kərimə əl verib görüşür. Kişilərdən biri deyir: "Ay Ocaqqulu, sən niyə təkcə Kərimlə əllə görüşürsən? Bəs bizimlə niyə görüşürsən?" Ocaqqulu cavab verir: "Ə balam, Kərim arvadını verib mənə. Siz də verin. Mən sizinlə də görüşüm". Odur ki, hamı gülüb bir söz deyə bilmirlər.

Pəri çox inəkləri ram edib

Ocaqqulunun arvadı Pəri arvad tezdən durub inəkləri sağmaq üçün hazırlaşır. Ocaqqulu deyir: "Ay Pəri, tezdən hara hazırlaşmışsan?" Pəri arvad cavab verir ki, gedirəm tavlaya, inəkləri sağmağa. "Pəri, ehtiyatlı ol, inək adam vurandır".

Bu vaxt Ocaqqulu ona xəbərdarlıq məqsədilə deyir: "Ay Pəri, tovlada buynuzsuz bir inək var. O inək adam vurandır, ehtiyatlı ol". Pəri deyir: "Ay Ocaqqulu, arxayın ol, mən çox elə dəli inəkləri ram edib sağmışam". Bir neçə dəqiqədən sonra tovladan çığırtı səsi gəlir. Deyirlər: "Ay kişi, inək Pərinin vurur". Ocaqqulu çox təmkinlə cavab verir: "Ə, işiniz olmasın, Pəri çox elə dəli inəkləri ram edib". Sonra tovlanın qapısını açıb görürlər Pəri arvad yerdə döşəli qalıb. Ocaqqulu Pəri arvada baxıb gülümsəyib və deyir: "Pəri çox dəli inəkləri ram edib sağıb".

Mənim birinə gücüm çatır

Bir gün kəndə baxıcı gəlir. Kəndin adamları kimi Ocaqqulunun arvadı Pəri də baxıcıya baxdırmağa gedir. Baxıcı onun da bəxtinə baxır və deyir: "Ay xala, sənin dörd oğlun olacaq". Pəri arvad sevinərək baxıcıya deyir ki, gəl gedək ərimin yanına, ondan muştuluq al. Baxıcı gəlir Ocaqqulunun yanına deyir, ə kişi, sənin 4 oğlun olacaq. Onu da deyim ki, Ocaqqulu bir sözdən ağı kəsməyəndə (Bizim kənddə Vejnəlidə) Sələfir adlı bir dağ var idi. Üzünü ora tutub öz-özünə danışardı. Odur ki, indi də üzünü həmin dağa tutub deyir: "Ə bacı, mən bir balaca, cılız adamam, gücüm ancaq birinə çatardı o da ki var..." deyib gedir. Baxıcı isə onun arxasına baxa-baxa qalır.

Ocaqqulu Şəmil kişiye hirsələnir

Günlərin bir günü Ocaqqulunun başına ət yemək düşür. İşi tərgidib Araz qırağına doğru gedir. Çünki Ermənilərin qoyun sürüləri burada - qışlaqda idi. Ocaqqulu baxır ki, çoban yoxdur. İstəyir ki, qoyunlardan tutsun. Lakin Vejnəlidən olan Şəmil adlı kişi haradansa peyda olur.

Ocaqqulu çox gözləyir, Şəmil kişi çıxıb getmir ki, getmir. Ocaqqulu gizləndiyi yerdən çıxıb əsəbi halda Şəmil kişiye deyir: "Ay rəhmətliyin oğlu, niyə çıxıb evinə getmərsən, qoymazsan oğurluğumuzu edək". Şəmil bir söz deməyib gülə-gülə çıxıb gedir. Ocaqqulu fürsəti əldən verməyə-

rək erməninin bir qoçunu tutub aparır.

Ocaqqulu pırə gedir

Günlərin bir günü Ocaqqulu Vejnəlidən Bartaz kəndinə gedir. Nə məqsədlə gedirsə o, iş baş tutmur. Kor-peşman geri qayıdır. Yolda öz-özünə danışır və deyir: "Ə, mən bunlara nə pislik etmişəm ki, mənə fikir vermədilər". Gen dəre deyilən yerə çatanda (bu yer Bartaz kəndindən 2-3 km aralı idi) burada kənd heyvanlarının otlamadığını görür. Heç nə olmamış kimi dinməzəcə bir keçi tutaraq başına ip bağlayır və yoluna davam edir. Bir qədər gedir, yolda bir Bartazlı qadınına rast gəlir. Qadın baxır ki, öz keçisini Ocaqqulu aparır. O, soruşur: "Ə Ocaqqulu, hara gedirsən?" Ocaqqulu çox təmkinlə cavab verir: "Ay bacı, pırə gedirəm". Ocaqqulu pırə adı tutduğu üçün qadın ürək edib deyə bilmir ki, bu keçi mənimdir. O, evə gəlir, axşam isə keçi gəlib çıxmır.

Şapəri atası Ocaqquluya pay göndərdi

Bir gün Vejnəli kəndindən olan Gülsənəm Ağbəndə gedir. Qayıdanda Şapəri onu çağırır deyir: "Gülsənəm, gözlə, atama pay verim, apar". Şapəri evdən torbaya konfet yığır. Gülsənəmə verir ki, sən allah, bunu atama ver. Lakin Gülsənəm konfetlərin hamısını yeyərək Ocaqquluya vermir.

Bir neçə gündən sonra Ocaqqulu Ağbəndə gedəsi olur. Qızı Şapəri ondan soruşur: "Dədə, səə Gülsənəmdən konfet göndərmişdim. Verdi, ya yox?" Ocaqqulu deyir verməyib. Sonra Ocaqqulu kəndə qayıdır və Gülsənəmi axtarır. Gülsənəm isə bunu eşidir və Ocaqquluya görsənmir. Nəhayət, bir gün Ocaqqulu onu Böyük tut deyilən ağacın altında tut yeyən görür. Ocaqqulu onu tutur və deyir: "Sənin o biri qolunu da sındırıb çolaq qoluna tay edəcəm". Gülsənəm çox ağlayır. Ocaqqulu isə ona bir-iki ağac vurub deyir: "Get səni o tay qoluna bağışlayıram".

Ballının çəpişi

Ballı arvad Vejnəli kəndinin ən qocaman sakini olmaqla, o, həm də "mamaça" idi. Kənddə kim xəstə olurdu, müalicəsini təbii otlarla edirdi, hər dərindən dərmanını deyirdi. Odur ki, Vejnəli kəndində hamı ona elə Ballı arvad deyirdi və hörmətini saxlayırdılar. Burada bir haşiyə çıxmaq istəyirəm. Ballı arvad ərsəyə gələn vaxtı öz gözəlliyi və cazibədarlığı ilə kənddə digər qızlardan seçilmiş, o qarabuğdayı olduğundan ona qara kişmiş də deyirlərmiş. Kəndin cavanlarından Qulu adlı bir nəfər ona vurulur. Lakin Ballı onu istəmir. Nəticədə Qulu Ballını qardaşı, Nağı kişinin köməliyi ilə qaçırdıb Bartaz yaylağı deyilən yerə aparırlar. Qulu nə qədər cəhd göstərsə də əldə bir nəticə hasil edə bilmir. Və Ballı qaçmaq istəyir. Qulu ələcsiz qalıb bir təpəyə çıxıb qardaşı Nağını çağırırsa da səsi eşidilmir. Görür ki, Lalalı deyilən yerdən bir adam gedir. O, qışqırır və deyir: "Ay Lalalıdan gedən adam hey... ordan Nağıya denən Ballı məndə durmur hey... gəlsin..." Elə o vaxtdan indiyə qədər bu söz Vejnəlilərin məsəl yeri olub. Yeri gələndə bu söz Qulu kişinin nəvələrini əsəbləşdirmək üçün deyirlər. İndi isə mət-

ləbə keçək. Günlərin birində axşam Ballı arvad baxır ki, bir çəpişi yoxdur. Çox axtarırlar, çəpişi tapmırlar. Bir-iki gün keçir, görür çəpişdən soraq olmur. Haradan isə Ballı arvadın nəvəsi Sovet soraq tutur ki, çəpişi Ocaqqulu tutub. Ballı arvad gəlir Ocaqqulunun yanına və deyir: "Ay Ocaqqulu, biz qapıbır qonşuyuq, heç utanmırsan o bircə çəpişi oğurlayırsan?" Ocaqqulu çox sakitcə deyir: "Ay Ballı, sən heç utanmırsan bir çəpişdən öteri hay-küy salmısan? Çəpişin özü gəlib mənim tövləmə girib. Mən necə ondan keçə bilərdim. Adətimi isə pozmadım". Ballı arvad baxıb-baxıb bir söz deyə bilməyərək çıxıb gedir.

Mən səsimi çıxartmadım

Vejnəli kəndində ulaq (eşşək) çox olardı. Demək olar ki, kənddə hamının eşşəyi var idi. Bu eşşəklərin də hamısının özünə görə adı var idi.

Bir gün kənd uşaqlarının hərəsi bir eşşək minir, kənddən dərə yuxarı aparırlarmış. Bu vaxt Ocaqqulu da onlarla gedirmiş. O, uşaqlardan soruşur: "Ay uşaqlar, bu eşşəkləri hara aparırırsınız?" Uşaqlar cavab verirlər ki, dayı otarmağa aparırıq. Bunu deyib bir qədər getdikdən sonra uşaqlar eşşəkləri elə kişinin yanında buraxıb geri qayıdırlar. Ocaqqulu Solbənd yatağına dəyib qayıdarkən görür ki, canavarlar eşşəklərin üstünə soxulub yemək istəyirlər. Bu vaxt bir qara eşşək (Hümnüsənin eşşəyi) anqıra-anqıra canavara tərəf gedir. Ocaqqulu isə heç bir söz demir, gəlir kəndə. Hay düşür ki, canavar Hümnüsənin eşşəyin parçalayıb. Ocaqqulu deyir: "Mən də orada idim. Eşşəyin özü canavara tərəf gedirdi ki, mənə parçala. Ona görə də mən səsimi çıxartmadım".

Qulağım cingildədi

Günlərin bir günü kəndin yaşlı kişiləri həmişə olduğu kimi Məmmədqulunun tövləsinin üstünə yığılıb söhbət edirdilər. Haradansa Ocaqqulu da gəlib çıxır. Ona deyirlər: "Ay Ocaqqulu, səhərdən sənəin söhbətini edirdik". Ocaqqulu isə sakitcə cavab verir: "Deyirəm axı, səhərdən qulaqlarım cingildəyir".

Ocaqqulu yaylaqdan gəlir

Bir gün Ocaqqulu yaylaqdan piyada kəndə gəlirmiş. Başı tüklü deyilən yaylaqdan keçəndə görür ki, bir neçə adam ot biçir. Salam verir, salamın cavabın alandan sonra deyirlər: "Ay Ocaqqulu, niyə piyada gedirsən? Axı sən məşhur at oğrususan, yolda bir at oğurlayıb minib gələrdin də". Ocaqqulu bu söz bərk toxunur. Başın qaldırıb deyir: "Mənəim belə bir fikirim var idi, ancaq eşitdim ki, yolda bir neçə güclü adam var. Dedim elə onlardan birini minib gedərəm". Bu adamlar daha deməyə söz tapmırlar. Ocaqqulu dinməzəcə yoluna davam edir.

Ocaqqulu qaratikan kolu arasında

Bartaz, Əmirxanlı, Qargulu, Ördəkli, Dəlləki, Baharlı və Sürtün kəndlərinin sakinləri yüzbaşı Kərbəlayı Bəşirə şika-

yət edirlər ki, Ocaqqulu kişi özünü düz aparmır, kəndlərdən oğurluq edir.

Bir gün yüzbaşı Kərbəlayı Bəşir Vejnəli kəndinə gələndə Ocaqqulunu çağırır və deyir: "Ə kişi, bu camaatı niyə incidirsən?" Ocaqqulu başını salır aşağı heç nə demir.

Bəşir bir də soruşur: "Deməli, boyununa alırsan". Ocaqqulu yenə dinmir. Kərbəlayı Bəşir qeyd edir ki, bunu aparın çayın kənarına. Sonra iki yaba Qaratikan kolu gətizdirərək, Ocaqqulunu soyundurub uzadır qaratikan kolunun arasına, Ocaqqulu heç səsini də çıxartmır. Onu buraxandan sonra Kərbəlayı Bəşir deyir: "Ocaqqulu, bu pis əməllərdən əl çəkməsən, sonra daha pis olacaq". Ocaqqulu yazıq-yazıq deyir: "Kərbəlayı, əgər bundan da pis cəza var?" Ocaqqulu bundan sonra üç ay xəstə olur.

Qaçanda nar dəyib

Hələ mən uşaq idim (yəni 1945-46-cı illərdə) Vejnəli kəndinin aşağı hissəsində, Qarakişinin (mənəim atamın) nar bağı var idi. Sonralar bu bağ kolxozun ixtiyarına keçmişdi. Payız vaxtı idi, odur ki, narlarda yetişib yeməli olmuşdu.

Kəndin cavanlarından Həbullu, Hüseyin, Əsgər, Musa və bir də Musanın xırda qardaşı Zaman sözləşib nar bağına oğurluğa getdilər. Mən də onlara qoşulub getdim. Elə çəpəri yarıb içəri girməklə, Ocaqqulunun qəflətən peyda olması bir oldu. Bu vaxt hərə bir tərəfə qaçdı. Ocaqqulunun bir böyük kəməri var idi. O, kəməri həmişə əlində saxlayardı. Bağın aşağı hissəsində böyük bir palıd ağacı var idi, mən qaçıb o palıd ağacının arxasında gizləndim. Zaman da buraya gəlmək istəyəndə, Ocaqqulu kəmərle onu vurdu. Zamanın üzündən qan axmağa başladı. Kəmər Zamanın burnunu əzməmişdi. Buna baxmayaraq Zaman evlərinə qədər qaçıb getdi. Zamanın anası Qaraqız arvad böyük bir mərəkə saldı. Bütün kənd yığışdı. Bir qədər sonra Ocaqqulu da gəlib çıxdı. Qaraqız arvad sakitləşməyib elə hey Ocaqqulunu söyürdü. Ocaqqulu isə sakitcə deyirdi: "Ay Qaraqız bacı, mən onu vurmadım, oğurluqdan qaçanda burnuna böyük bir nar dəyib əzdi". Zamanın burnunun üstündə həmin şırım indi də Ocaqqulunun yadigarı kimi qalır.

Verərəm sahibinə

Kəndin kolxoz sədri Mürsəl kişinin keyfi kök olanda Ocaqqulu kişini çağırıb məzəli söhbətlər etdirirdi və ona deyirdi: "Ocaqqulu, çox sağ ol ki, kəndimizdən çox da oğurluq etmirsən. Ancaq o, dünyada bu oğurluqlarına necə cavab verəcəksən. Axı mal-heyvan sahibi o dünyada bunu səndən tələb edəcək". "Mən onları oğurlamağımı danacam". "Axı oğurladığın o, mal-heyvanlar da orada olacaqlar və deyəcəklər ki, bizi sən oğurlamısan. Bəs onda nə cavab verəcəksən?" Ocaqqulu gülə-gülə dedi: "Ay sədr, bu lap yaxşı olacaq. Mən də o heyvanları elə oradaca tutub sahibinə verəcəyəm. Onda nə deyəcəklər?"

Qeyd: Ocaqqulunun məzhəkələri və söz-söhbəti bununla bitmir. Axtarışlar aparıb yeni-yeni lətifələri üzə çıxarılaçaqdır.